

Рання творчість Т. Шевченка. Твори баладного та елегійного жанрів «Причинна», «Думи мої...».

Рання творчість Шевченка – це період із 1837 до 1843 року (від входження в мистецькі кола Петербурга і до першого приїзду в Україну).

1840 р. – коштом поміщика Петра Мартоса видано збірку «Кобзар».

До збірки увійшло 8 творів: «Думи мої, думи мої...», «Перебендя», «Катерина», «Тополя», «Думка» («Нащо мені чорні брови...»), «До Основ'яненка», «Іван Підкова», «Тарасова ніч».

У збірці був офорт «Кобзар з поводитирем» Шевченкового друга художника Василя Штернберга.

Історик Омелян Пріцак писав: *«"Кобзар" 1840 р. звертає на себе увагу стриманістю, рідкісною для першої збірки поетів. Там вміщено всього вісім поем. Зате кожна з них – повноцінна перлина. Тобто хтось із досвідчених літераторів з добрим естетично-поетичним смаком зробив вибір. З інформацій, поданих у спогадах Петра Мартоса, а також беручи до уваги факт, що саме Гребінка подав рукопис «Кобзаря» до цензури, можна припустити, що такою особою був не хто інший як Євген Гребінка. Не помилимося, коли ствердимо, що саме Гребінці судилося відіграти почесну роль баби-повитухи великої української літератури».*

Письменник Іван Франко писав: *«Поява Шевченкового «Кобзаря» 1840 р. в Петербурзі мусить уважатися епохальною датою в розвою українського письменства. Ся маленька книжечка відразу відкрила немов новий світ поезії, вибухла, мов джерело чистої, холодної води, заясніла невідомою досі в українському письменстві ясністю, простотою і поетичною грацією вислову».*

«Причинна»

«Причинна» – це перший надрукований твір Тараса Шевченка. Він не ввійшов до збірки «Кобзар», але його було надруковано в альманасі Євгена Гребінки «Ластівка». За жанром – балада.

Балада – це ліро-епічний твір фантастичного характеру з драматичним сюжетом.

Твір починається з пейзажу буряної ночі «Реве та стогне Дніпр широкий». Цей пейзаж виконує функцію прологу, тобто він пояснює, яким буде настрій усього твору. Балада розповідає про дівчину, яка блукає гаєм, бо чекає на коханого козаченька, котрий наче поїхав і загинув. Вона переживає розлуку і стає «причинною», тобто дівчиною, котра збожеволіла. Вона не має батьків (сирота), їй нема до кого звернутися по допомогу чи за порадою, вона залишена сама на себе.

Композиція твору:

Експозиція: пролог із пейзажем, знайомство з дівчиною.

Зав'язка: очікування героїнею коханого козака, що обіцяв повернутися до неї.

Кульмінація: смерть героїв.

Розв'язка: епілог (поховання закоханих).

«Думи мої...»

«Думи мої, думи мої...» – текст, який відкриває збірку «Кобзар». Він є увертюрою (тобто вступом) до збірки. Ліричний герой твору мріє позбутися цих «дум» – думок, через які в нього болить серце, – але не може. Він перебуває «на чужині», тобто на чужій землі, далеко від дому, але подумки звертається до пам'яті свого народу, до минулого, яке він ідеалізує (як і будь-який митець-романтик). Пригадаймо, що для українського письменника-романтика джерелом такої романтизації є доба козацтва. Для Шевченка джерелом знань про козацьку добу є, зокрема, літературно-політичний твір на історичну тематику «Історія Русів».

За жанром «Думи мої...» – елегія (ліричний вірш сумного характеру). Для Шевченка лихо є його власним, чиймось, національним. У цьому тексті він уперше (але не востаннє) пише про свій страх померти на чужій землі (Петербург так і не став Шевченкові рідним).

ДОДАТКОВА ІНФОРМАЦІЯ:

«Думи мої...» у виконання капели Ревуцького: <https://www.youtube.com/watch?v=9eDxRpbPYaw>

«Реве та стогне Дніпр широкий» у виконанні Національної заслуженої капели бандуристів України

ім. Г.Майбороди: <https://www.youtube.com/watch?v=TjeNIQeNWtk>

Пріцак О. Шевченко – пророк: <http://litopys.org.ua/rizne/pritz1.htm>

Статті Івана Франка про Тараса Шевченка: <https://www.t-shevchenko.name/uk/Studies/IFranko.html>